

ปัญหาพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย
ในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายให้แก่จำเลยและ
ผู้ต้องหาในคดีอาญา ไม่เป็นไปตามหลักสากล¹

ประเทศ ทับทิมหิน²

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544³ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนให้ได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือจากรัฐ แต่พระราชบัญญัตินี้มีการกำหนดความช่วยเหลือตามประเภทความเสียหายจากผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนเงินเท่านั้น ซึ่งสามารถเยียวยาได้ในระดับหนึ่งแต่ในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ เกียรติยศชื่อเสียง ที่ได้รับผลกระทบและสังคมมองว่าเคยกระทำผิด ไม่ให้โอกาสในการอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยมีการแก้ไขให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น

อย่างไรก็ตามถึงแม้จะได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาดังกล่าว แต่ก็ยังมีประเด็นทางกฎหมายที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข โดยมี 3 ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย ในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 20 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยที่เป็นผู้บริสุทธิ์แต่ได้รับความเสียหายจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญา โดยกำหนดว่าจำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนต้องเป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ และถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดี และปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำผิด หรือศาลพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยไม่ได้กระทำผิด นั่นก็คือ จำเลยเท่านั้นที่

---

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายให้แก่จำเลยและผู้ต้องหาในคดีอาญาไม่เป็นไปตามหลักสากล โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีศร เลิศธรรมเทวี คณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปริดา ไชยमानนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท สติตย์เสมอกุล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดอำนาจเจริญ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

จะมีสิทธิได้รับค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายในกรณีที่ได้รับความสะดวกจากการดำเนินกระบวนการพิจารณา แต่ปัญหาในกรณีที่บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญา และต้องถูกคุมขังในระหว่างการสอบสวนในชั้นพนักงานตำรวจ ชั้นพิจารณาสั่งฟ้องของพนักงานอัยการ แล้วต่อมาพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องเด็ดขาด เนื่องจากผู้ต้องหาไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด มีผลทำให้ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไปนั้น ซึ่งไม่มีกฎหมายบัญญัติคุ้มครอง

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 20 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยที่เป็นผู้บริสุทธิ์แต่ได้รับความเสียหายจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญา โดยกำหนดว่าจำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนต้องเป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ และถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดี และปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือศาลพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด นั่นก็คือ จำเลยเท่านั้นที่จะมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายในกรณีที่ได้รับความสะดวกจากการดำเนินกระบวนการพิจารณา การไม่ได้ระบุอย่างชัดเจนว่าผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ พ.ศ. 2544 เป็นช่องโหว่ในบทบัญญัติกฎหมายและเป็นจุดอ่อนสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาอย่างชัดเจน โดยสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ดังนี้ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนฯ พ.ศ. 2544 ระบุถึง “จำเลยในคดีอาญา” ที่ศาลพิพากษาว่าไม่มีความผิดว่าเป็นผู้มีความผิดได้รับค่าทดแทน แต่ไม่ได้กล่าวถึง “ผู้ต้องหา” ที่ถูกควบคุมตัวแต่ยังไม่ได้ฟ้อง หรือสั่งไม่ฟ้องก่อนถึงชั้นศาลอย่างชัดเจน ซึ่งผลกระทบต่อตัวผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวแล้วพ้นผิดในชั้นสอบสวน (อัยการสั่งไม่ฟ้อง หรือพนักงานสอบสวนสั่งไม่ฟ้อง) จะไม่ได้รับสิทธิในการเยียวยา จึงเกิดความไม่เป็นธรรมและขัดต่อหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และขัดต่อหลักความเสมอภาคและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งถือว่าผู้ต้องหาถือเป็นผู้บริสุทธิ์ตามหลัก “สันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์” แต่การที่กฎหมายไม่ให้ความคุ้มครองในขั้นตอนก่อนฟ้องคดี เป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน เพราะผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวเป็นเวลานานก่อนจะพ้นผิด ไม่ได้รับค่าชดเชยจากการสูญเสียเสรีภาพ การไม่ได้รับค่าทดแทนอาจนำไปสู่ความยากจนหรือปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา

ปัญหาการที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับสิทธิเงินเยียวยา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ พ.ศ. 2544 อย่างชัดเจนนั้น ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนและพันธกรณีตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีด้วย โดยหลักการตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ข้อ 14 วรรค 6 ของ ICCPR ระบุว่า “หากบุคคลใดถูกพิพากษาโดยผิด และหลังจากนั้นมีคำพิพากษาถอนคำตัดสินเดิม หรือมีการให้อภัยเพราะพบว่าเขาไม่มีความผิดโดยแท้จริง บุคคลนั้นมีสิทธิได้รับค่าชดเชยตามกฎหมาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความผิดพลานั้นมิใช่ความผิดของเจ้าตัวเองโดยสิ้นเชิง” ข้อบทนี้ไม่จำกัดว่าบุคคลจะต้องเป็น “จำเลย” เท่านั้น แต่รวมถึงผู้ที่ถูกกล่าวหา (ซึ่งก็คือ “ผู้ต้องหา” ด้วย) ดังนั้นการไม่ให้ผู้ต้องหาที่ถูกสั่งไม่ฟ้องหรือพ้นผิดในชั้นสอบสวนได้รับค่าทดแทน ถือเป็นการไม่ปฏิบัติ

ตามพันธกรณีของรัฐภาคี และตามหลักสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) ICCPR ข้อ 14 วรรค 2 ระบุว่า “บุคคลใดที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจะต้องถูกสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิด” ผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวหรือดำเนินคดี โดยยังไม่มีคำพิพากษา ถือเป็นผู้บริสุทธิ์ตามหลักสากล เมื่อท้ายที่สุดผู้ต้องหา นั้น ไม่ได้กระทำความผิด แต่กลับไม่มีสิทธิได้รับค่าทดแทน เท่ากับละเมิดหลักสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และตามข้อพิจารณาตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล การควบคุมตัวบุคคลที่ไม่กระทำความผิด แล้วไม่มีการชดเชยความเสียหาย ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ขัดต่อหลัก ความเสมอภาคต่อกฎหมายและการคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

ประเด็นที่ 2 ปัญหาการพิจารณาหลักเกณฑ์ในการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย แก่จำเลยในคดีอาญาที่ไม่ได้กระทำความผิด ซึ่งการทดแทนเยียวยาตามข้อกฎหมายไทยนี้เป็นการกำหนดค่าทดแทนเยียวยาเป็นจำนวนเงินเท่านั้น ในขณะที่ผู้บริสุทธิ์คนหนึ่งต้องสูญเสียเสรีภาพ ย่อมได้รับความทุกข์ทรมาน สังคมตราหน้า และค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้อย่างมาก

จากการศึกษาจากพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 21 พบว่าการเยียวยาจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญานั้น มีแต่การกำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยเป็นเพียงตัวเงินเท่านั้น

กรณีของจำเลยเมื่อถูกฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ศาลได้พิจารณาว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดและพิพากษายกฟ้องนั้น ซึ่งการดำเนินคดีดังกล่าวก็เป็นการดำเนินการของภาครัฐ ดังนั้นเมื่อจำเลยได้ถูกพิจารณาแล้วว่าไม่ใช่ผู้กระทำความผิดจึงมีสิทธิได้รับการเยียวยาชดเชยค่าเสียหายจากภาครัฐ ซึ่งการที่จำเลยถูกคุมขังหรือถูกกักขังอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลนั้นย่อมทำให้จำเลยสูญเสียอิสรภาพทรัพย์สินเงินทองและกระทบต่อชื่อเสียงความเป็นอยู่การยอมรับในสังคมหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัว การเยียวยาความเสียหายแก่จำเลยดังกล่าวจึงไม่ควรจะมีการเยียวยาเฉพาะตัวเงินเพียงอย่างเดียว ซึ่งการเยียวยาหมายถึงการชดเชยความเสียหายที่จำเลยได้รับการถูกดำเนินคดีอาญาอย่างไม่เป็นธรรม เช่น การถูกจับกุมหรือคุมขังโดยไม่มี ความผิด หรือศาลพิพากษาว่าไม่มี ความผิดในภายหลัง การเยียวยาในรูปของตัวเงิน ซึ่งปัจจุบันในประเทศไทยมี พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มาตรา 21 จำเลยที่พ้นผิดมีสิทธิขอค่าทดแทนในรูป ตัวเงิน เช่น ค่าขาดประโยชน์ ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดรายได้ แต่ข้อจำกัดของการเยียวยาแบบตัวเงินดังกล่าว ไม่ได้ครอบคลุมความเสียหายทางจิตใจหรือชื่อเสียง ไม่มีมาตรการฟื้นฟูสิทธิหรือเกียรติยศ เช่น การขอโทษจากรัฐ การฟื้นฟูภาพลักษณ์ต่อสาธารณะ ไม่มีกลไกสนับสนุนด้านจิตวิทยา หรือการกลับคืนสู่สังคมอย่างแท้จริง ซึ่งตามแนวคิดสากลการเยียวยาที่ไม่ใช่แค่ตัวเงิน หลายประเทศให้ความสำคัญกับ การฟื้นฟูชื่อเสียง เช่น การแถลงการณ์ขอโทษจากรัฐ หรือการสนับสนุนให้จำเลยที่พ้นผิดมีโอกาสเข้าถึงอาชีพและสังคม มีการส่งเสริม บริการให้คำปรึกษาด้านจิตใจ และช่วยเหลือด้านกฎหมายในกรณีที่เกิดจากความบกพร่องของ

กระบวนการยุติธรรม โดยกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 14 คือ ให้สิทธิแก่บุคคลในการได้รับการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรม มาตรา 9 (5) “ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการจับกุมหรือการกักขังโดยมิชอบ มีสิทธิได้รับค่าชดเชย” และหลักการของสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของผู้ตกเป็นเหยื่อ (Basic Principles and Guidelines, UN 2005) การเยียวยาที่เหมาะสมต้องมีมากกว่าการชดเชยด้วยเงิน เช่น การคืนสถานะ (restitution) การชดเชย (compensation) การฟื้นฟู (rehabilitation) การยอมรับผิด (acknowledgement of wrongdoing) การขอขมาอย่างเป็นทางการ (public apology) และมีหลายประเทศที่พัฒนาแนวทางการเยียวยาจำเลยในคดีอาญาที่พ้นผิด โดยไม่จำกัดเพียง “ตัวเงิน” เท่านั้น แต่รวมถึงมาตรการทางจิตใจ สังคม และการฟื้นฟูศักดิ์ศรีด้วย เช่น

1. ประเทศเยอรมนี มีระบบเยียวยาที่รวมถึง การขอโทษอย่างเป็นทางการของรัฐ ต่อจำเลยที่ถูกพิพากษาคดีจัดให้มีบริการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา และช่วยในการกลับเข้าสู่สังคม มีการบันทึกในเอกสารราชการว่าเป็นผู้พ้นผิดเพื่อป้องกันการตีตรา

2. ประเทศแคนาดา รัฐบาลมีการออกแถลงการณ์ขอโทษต่อสาธารณะและช่วยเหลือในการฟื้นฟูภาพลักษณ์มีโครงการสนับสนุนทางจิตใจและกฎหมายสำหรับผู้ถูกพิพากษาคดี กรณีที่โด่งดัง เช่น David Milgaard ซึ่งพ้นผิดหลังติดคุกนานหลายปี ได้รับทั้งค่าชดเชยและการขอโทษจากรัฐสภา

3. ประเทศญี่ปุ่น มีระบบ “ขอโทษอย่างเป็นทางการ” จากศาลหรืออัยการเมื่อจำเลยถูกตัดสินว่าไม่มีความผิด นอกจากค่าชดเชย ยังมีการช่วยจำเลยกลับเข้าสู่การทำงานหรืออาชีพเดิม ในบางกรณีรัฐสนับสนุนให้มีการตีพิมพ์ข้อเท็จจริงที่ช่วยฟื้นฟูชื่อเสียงของผู้พ้นผิด

4. ประเทศนอร์เวย์ มีการจัดสรรการเยียวยาแบบองค์รวม ได้แก่ เงินชดเชย บริการจิตวิทยา การให้คำปรึกษาทางอาชีพ สนับสนุนผ่านหน่วยงานเฉพาะที่ทำงานร่วมกับกระทรวงยุติธรรม

5. ประเทศอังกฤษ มีกรอบกฎหมายรองรับการเยียวยาทั้งในด้านตัวเงินและมาตรการไม่ใช่ตัวเงินคณะกรรมการอิสระ ตรวจสอบกรณีพิพากษาคดี และแนะนำการแก้ไข รวมถึงการเยียวยาในรูปแบบอื่น

การทดแทนเยียวยาตามข้อกำหนดไทยนี้เป็นการกำหนดค่าทดแทนเยียวยาเป็นจำนวนเงินเท่านั้น ในขณะที่ผู้บริสุทธิ์คนหนึ่งต้องสูญเสียเสรีภาพ ข้อมู่ได้รับความทุกข์ทรมาน สังคมตราหน้า และค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้อย่างมาก

ประเด็นที่ 3 ปัญหากรณีศาลยกฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรค 2 ในเรื่องเหตุความสงสัยตามสมควรไม่สอดคล้องกับการเยียวยาจ่ายค่าทดแทนจำเลยตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 20 (3) ที่ต้องปรากฏว่าไม่ได้กระทำความผิด

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2478⁴ ของประเทศไทยใช้เป็นระบบกล่าวหา (Accusatorial System) เป็นหลัก ระบบกล่าวหาเป็นกระบวนการยุติธรรมที่คู่ความทั้งสองฝ่าย (โจทก์และจำเลย) มีบทบาทสำคัญในการดำเนินคดี โดยศาลมีหน้าที่เป็นกลาง คอยควบคุมให้การดำเนินคดีเป็นไปโดยชอบตามกฎหมายเท่านั้น ฝ่ายโจทก์ (พนักงานอัยการ) มีหน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย จำเลยมีสิทธิแตกต่างและปฏิเสธข้อกล่าวหา โดยไม่จำเป็นต้องแสดงความบริสุทธิ์ของตน ศาลทำหน้าที่เป็นกลาง ไม่มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐาน แต่จะวินิจฉัยจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอ และหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) ถือเป็นหลักสำคัญของกระบวนการ ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับฝ่ายโจทก์ ที่ต้องพิสูจน์ความผิด “โดยปราศจากข้อสงสัยอันสมควร” เมื่อเปรียบเทียบกับระบบไต่สวน (Inquisitorial System) ระบบไต่สวนมักใช้ในประเทศที่มีระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เช่น ฝรั่งเศส เยอรมนี โดยศาลมีบทบาทเชิงรุกในการรวบรวมและสอบสวนพยานหลักฐาน พนักงานสอบสวนอาจอยู่ในอำนาจศาล หรือทำงานใกล้ชิดกับศาล ไม่แบ่งหน้าที่ของโจทก์และศาลชัดเจนเหมือนระบบกล่าวหา แม้ประเทศไทยจะยึดระบบกล่าวหาเป็นหลัก แต่ก็มีการรับเอาบางลักษณะของระบบไต่สวนเข้ามาใช้ เช่น ศาลสามารถมีคำสั่งให้เรียกพยานหรือสอบถามเพิ่มเติมได้ในบางกรณี ผู้พิพากษาอาจซักถามพยานโดยตรง เพื่อให้ข้อเท็จจริงกระจ่าง

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรค 2 บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ว่าพนักงานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย” ซึ่งศาลอุทธรณ์ คณะกรรมการหรือคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ได้วางหลักไปทำนองเดียวกันว่า “เพราะเหตุพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบมาไม่มีน้ำหนักพอที่จะพิสูจน์ความผิดและลงโทษผู้ยื่นคำขอได้เท่านั้น มิใช่เป็นกรณีที่ปรากฏ พยานหลักฐานชัดเจนว่าผู้ยื่นคำขอมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือศาลพึงข้อเท็จจริงเป็นยุติว่าผู้ยื่นคำขอมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของผู้ยื่นคำขอไม่เป็นความผิด ดังนั้น ผู้ยื่นคำขอจึงไม่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาตามมาตรา 20 (3) แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ที่คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญามีคำวินิจฉัยยกคำขอมานั้น” จึงไม่อาจได้รับการเยียวยาจ่ายค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มาตรา 20 (3)

ในคดีอาญา ถ้าศาลยังมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรค 2 นั้น ซึ่งหลักการนี้

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2478

เรียกว่า “หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย” หรือ “Presumption of Innocence” ซึ่งถือว่าเป็นหลักสากลในกฎหมายอาญา และได้รับการรับรองในกฎหมายระหว่างประเทศหลายฉบับ เช่น

1. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights - UDHR)⁵

มาตรา 11 วรรคหนึ่ง ระบุว่า “บุคคลใดๆ ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาย่อมมีสิทธิที่จะสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย...”

2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)⁶

มาตรา 14 (2) ระบุว่า “ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาจะมีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าความผิดของผู้นั้นจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดโดยชอบด้วยกฎหมาย” ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรค 2 ของไทยสอดคล้องกับหลักกฎหมายสากลอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่อง “การสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์” และ “หากมีความสงสัยต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย” ซึ่งเป็นหลักประกันสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในการพิจารณาคดีอาญา ถือว่าจำเลยบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดอย่างแน่ชัด

ใช้ “มาตรฐานการพิสูจน์” ที่เข้มงวดกว่าคดีแพ่ง

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 20 (3) บัญญัติว่า “จำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ต้อง... (3) ปราบกฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดีหรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดในการคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงหรือฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด” นั้น จึงเป็นการให้ สิทธิเรียกร้องค่าทดแทน เฉพาะในกรณีที่ศาลมีความเห็นชัดเจนว่า “พยานหลักฐานฟังไม่ได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิด” ไม่ครอบคลุมกรณีที่ศาล ยกฟ้องเพราะสงสัยตามสมควร จึงเป็นประเด็นความขัดแย้งระหว่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรค 2 ให้นำหนักแก่ความสงสัยเพื่อยกประโยชน์ให้จำเลย ก็อาจจะผิดหรือไม่ผิดก็ได้แต่สงสัยอยู่ที่ยกประโยชน์ให้ แต่พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 20 (3) กำหนดเงื่อนไขที่สูงกว่า กล่าวคือ จำเลยต้องพ้นผิดอย่างชัดเจน (innocent) มิใช่แค่ ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีความผิด (not proven guilty) จึงทำให้จำเลยจำนวนมาก เมื่อพ้นผิดในทางคดีอาญา แต่ไม่สามารถเรียกร้องค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.

⁵ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights - UDHR)

⁶ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

2544 มาตรา 20 (3) นี้ได้สิทธิในการได้รับการเยียวยา ถูกจำกัดเกินความเหมาะสม และไม่สอดคล้องกับหลักการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มาตรา 20 (3) อาจไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 และหลักกฎหมายสากล หรือขัดแย้งเชิงหลักการบางประการ โดยเฉพาะเรื่อง “สิทธิของจำเลยที่พ้นผิดตามหลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย” เพราะเมื่อศาลพิพากษายกฟ้องแล้วจำเลยย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์ และเมื่อเป็นผู้บริสุทธิ์แล้วย่อมได้รับการคุ้มครองและเยียวยาตามหลักการของรัฐธรรมนูญและหลักกฎหมายสากล

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา เพื่อให้การแก้ไขกฎหมายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ให้เป็นไปตามหลักการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ หรือหลักผู้บริสุทธิ์ตามหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560⁷ และหลักกฎหมายสากลและสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยให้มีการแก้ไขข้อความในพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559⁸ ใหม่ดังต่อไปนี้

1. ขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมนิยามความหมายของผู้ต้องหา และผู้มีอำนาจจัดการแทน ผู้ต้องหา ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยใช้ข้อความต่อไปนี้

“ผู้ต้องหา” หมายความว่า บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา แต่อยู่ในความควบคุมหรือคุมขังโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยังไม่ได้ฟ้องต่อศาล

“ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้ต้องหาหรือจำเลย” หมายถึง คู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภรรยาซึ่งมิได้จดทะเบียนสมรส หรือผู้อุปการะหรือผู้อยู่ในอุปการะของผู้ต้องหาหรือจำเลย

2. ขอเสนอให้มีการเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 มาตรา 21 โดยมีข้อความเดิมว่า “มาตรา 21 การกำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามมาตรา 20 ให้กำหนดตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) ค่าทดแทนการถูกคุมขัง ให้คำนวณจากจำนวนวันที่ถูกคุมขังในอัตราที่กำหนดไว้สำหรับการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา

(2) ค่าใช้จ่ายจำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย และจิตใจ หากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี

⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

⁸ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559

(3) ค่าทดแทนในกรณีที่จำเลยถึงแก่ความตาย และความตายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี จำนวนไม่เกินที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

(4) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี

(5) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่ที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นแล้ว....”

และร่างแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. .... โดยมีข้อความเดิมว่า “มาตรา 24 การกำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามมาตรา 23 ให้กำหนดตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) ค่าทดแทนการถูกควบคุมหรือคุมขัง ให้คำนวณจากจำนวนวันที่ถูกควบคุมหรือคุมขังในอัตราที่กำหนดไว้สำหรับการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา

(2) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ หากความเจ็บป่วยของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี

(3) ค่าทดแทนในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถึงแก่ความตาย และความตายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี จำนวนไม่เกินที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

(4) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี

(5) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่ที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นแล้ว”

โดยใช้ข้อความใหม่ว่า “มาตรา 20 การกำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามมาตรา 21 ให้กำหนดตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) ค่าทดแทนการถูกควบคุมหรือคุมขัง ให้คำนวณจากจำนวนวันที่ถูกควบคุมหรือคุมขังในอัตราที่กำหนดไว้สำหรับการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา

(2) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ หากความเจ็บป่วยของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี

(3) ค่าทดแทนในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถึงแก่ความตาย และความตายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี จำนวนไม่เกินที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

(4) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี

(5) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี

(6) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการช่วยผู้ต้องหาหรือจำเลยกลับเข้าสู่การทำงานหรืออาชีพเดิม

(7) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสนับสนุนให้มีการตีพิมพ์ข้อเท็จจริงในการดำเนินคดีต่อสังคมเพื่อช่วยฟื้นฟูชื่อเสียงของผู้ต้องหาและจำเลยทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่ที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นแล้ว”

3. ขอเสนอให้มีการเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 มาตรา 20 (3) โดยมีข้อความเดิมว่า “ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดีหรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดในการคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำความผิดของจำเลยไม่เป็นความผิด” และร่างแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. .... โดยมีข้อความเดิมว่า “(3) อัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องหรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องหรือมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี เว้นแต่เป็นกรณีที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นว่าไม่สมควรจ่าย เนื่องจากมีเหตุสงสัยว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด”⁹

โดยใช้ข้อความใหม่ว่า “ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี หรืออัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง หรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดในการคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำความผิดของจำเลยไม่เป็นความผิด หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดยกฟ้องเพราะเหตุยกประโยชน์แห่งความสงสัยแก่จำเลย เนื่องจากโจทก์หรืออัยการไม่สามารถที่จะพิสูจน์ความผิดและลงโทษแก่จำเลยได้ทุกกรณี เว้นแต่จำเลยจะให้การรับสารภาพหรือให้การภาคเสธ ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด”

โดยผู้ศึกษาเห็นว่า การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2559 ดังกล่าวข้างต้นนั้น เป็นการแก้ไขปัญหาการเยียวยาผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาซึ่งเป็นข้อกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ตลอดจนให้มีความเป็นสากลและสอดคล้องให้กับหลักการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ หรือหลักผู้บริสุทธิ์ตามหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และหลักกฎหมายสากลหรือกฎหมายต่างประเทศมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับหลักทฤษฎีความยุติธรรม (Theories of Justice) และเป็นการทำให้ประชาชนในประเทศได้รับความเป็นธรรม และเท่าเทียมจากกฎหมายมากขึ้น ซึ่งจะทำให้รัฐมีความมั่นคงและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนมากยิ่งขึ้นต่อไปอีก

⁹ ร่างพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... , คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2568 <https://dl.parliament.go.th>

เอกสารอ้างอิง

บทความ

นฤมล แซ่โง้ว, ศาลรัฐธรรมนูญกับการคุ้มครองหลักความเสมอภาค: 6 พฤศจิกายน 2567, [https://occ_th.](https://occ_th.constitutionalcourt.or.th/article_detail)

[constitutionalcourt.or.th/article_detail](https://occ_th.constitutionalcourt.or.th/article_detail)

สุขสมัย น่วมัตติย์, จักรพรรณ วงศ์พรพวัน, สุวิน ทองปิ่น, จรัส ลีกา, ปรัชญาภิญญาหมายธรรมชาติที่มีอิทธิพลต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560: วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2564, หน้า 161

ชุตติเดช เมธิชุตติกุล, สิทธิขั้นพื้นฐานและหลักการว่าด้วยรัฐธรรมนูญ: ความคิดว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานของ “บิกเก้นฟอร์เดอ”: วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน, 2562): 61-82

วสิริ โนม พรหมโนม, กรณีศึกษาหมายนำรัฐ, จุลนิติ, มี.ค. – เม.ย. 60 หน้า 158 – 160

รายงาน

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ครั้งที่ 23 วันจันทร์ที่ 23 มิถุนายน 2540, รายงานการประชุมคณะกรรมการ พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ 2540, หอสมุดรัฐสภา
ร่างพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... , คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2568 <https://dl.parliament.go.th>

ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

<https://www.ilaw.or.th/articles/4666> สืบค้นเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568

<https://tlhr2014.com/archives/29273> สืบค้นเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568

สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2568 <https://www.rlpd.go.th/>

https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006071154

<https://publications.parliament.uk/pa/ld200304/ldjudgmt/jd040429/mullen-1.htm>

<https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2010-0012>

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-158200>

Article 149 a 150 du Code de procedure penale (CPP)

<https://www.legifrance.gouv.fr/>

Article 626 et suivants du Code de procedure penale <https://www.legifrance.gouv.fr/>

Article L141-1 du Code de l'organisation judiciaire <https://www.legifrance.gouv.fr/>

<https://uscode.house.>

เอกสารภาษาต่างประเทศ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, กระทรวงการต่างประเทศ, <https://humanrights.mfa.go.th/human-rights/core-international-human-rights-instruments/declaration>

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง, กระทรวงการต่างประเทศ,

<https://humanrights.mfa.go.th/human-rights/core-international-human-rights-instruments/treaties-that-thailand-is-party/iccpr>

แนวทางปฏิบัติของสหภาพยุโรปต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eu_guide_hrd_2020_pdf_final.pdf

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2517

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521

พระราชบัญญัติรื้อฟื้นคดีอาญาชั้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2521

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2559

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2559

ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา